

УМОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Робота присвячена узагальненню та аналізу чинників ефективності дистанційного навчання, особливості дистанційного навчання в системі вищої освіти та визначення переваг і недоліків його функціонування.

Ключові слова: дистанційне навчання, чинники ефективності навчання, навчальний процес, дистанційні технології.

Abstract

The work is devoted to generalization and analysis of factors of efficiency of distance learning, features of distance learning in the system of higher education and to define advantages and disadvantages of its functioning.

Keywords: distance learning, factors of learning efficiency, educational process, distance technologies.

Вступ

Особливої актуальності проблема ефективності дистанційного навчання набула в період пандемії COVID-19 та вимушеного карантинного навчання нового формату. В цей період фактично всі заклади вищої освіти були змушені перейти на дистанційний формат навчання. Це актуалізувало проблему дидактики дистанційного навчання. Зазнають переосмислення, уточнення, реновації всі складові освітнього процесу (мета та зміст навчання, інструменти та технології навчання, педагогічна взаємодія учасників освітнього процесу тощо). Розвиток сучасних інформаційних технологій відкрив нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу, застосування технологій активного та інтерактивного навчання, надає широку палітру можливостей для самостійної роботи здобувачів вищої освіти.

Результати дослідження

Дистанційне навчання орієнтоване на впровадження в навчальний процес принципово відмінних моделей навчання, що передбачають проведення конференцій, проектних робіт, тренінгів та інших видів діяльності із застосуванням ІТ-технологій. Впровадження дистанційних технологій у навчальний процес спрямоване на глибше розуміння навчального матеріалу; формування таких компетентностей як: комунікативні (безпосереднє спілкування за допомогою засобів мережі), інформаційні (пошук інформації з різних джерел та можливість її критичного осмислення), самоосвіти (вміння навчатись самостійно).

Суттєво змінюється в цьому навчальному процесі і роль викладача. Суть роботи викладача в таких умовах полягає в створенні навчально-методичного матеріалу дисципліни в електронному вигляді, а також в постійній роботі над внесенням необхідних змін у навчальний матеріал, підборі кольорових ілюстрацій, графіків, створенні Flash-анімацій, тестів для самоконтролю.

На сьогодні існує багато підходів до головних умов ефективності дистанційного навчання а також його переваг і недоліків. Ці питання були досліджені такими українськими науковцями, як Кравчиної Т.В, М. Прибилової, Данильчук О.М, Костунець Т.А, а також науковцями з Індії Шиванги

Дхаван та США Барбара Б.Локі. Кожен із цих авторів підкреслював окремі важливі аспекти даного питання.

За результатами аналізу джерельної бази, ми узагальнили ключові чинники якості дистанційного навчання. Проаналізувавши думки різних науковців зокрема Кравчиної Т.В та В. М. Прибилової. Ми дійшли до висновку, що головними чинниками якості дистанційного навчання можна вважати:

1. Фактори трудового процесу (мета, завдання, складність змісту навчання що підлягає засвоєнню).

2. Організаційно-управлінські чинники або фактори матеріально-технічної оснащеності діяльності викладача і студента.

3. Фактори зовнішнього середовища (нормативно-правові, санітарно- гігієнічні, естетичні, технічні).

4. Людські фактори – чинники соціального середовища (світогляд, ставлення до своєї професії, ступінь відповідальності, рівень професіоналізму, мотиваційні установки, комунікабельність та ін.).

5. Фактори, зумовлені індивідуальними особливостями людини: психофізіологічні, антропометричні, поведінкові особливості; природні якості– здатність до навчання, стан здоров'я, вік та ін.

Провівши аналіз поглядів іноземних науковців щодо переваг дистанційного навчання , а саме Шиванги Дхаван (Shivangi Dhawan) «Онлайн-навчання: панацея під час кризи COVID-19» який дає порівняльну характеристику онлайн-навчання в період пандемії у містах Індії, а також Барбара Б. Локі (Barbara B.Lockee) «Онлайн-навчання в епоху пост-COVID», яка прогнозує продовження такого успішного формату онлайн-навчання навіть після завершення пандемії, як альтернативну заміну стандартному виду очного навчання, ми виділили такі переваги цього виду навчання:

- Можливість самостійно працювати й обдумувати навчальний матеріал.
- Навчання у зручний час і в комфортному темпі.
- Не потрібно витрачати час на дорогу до навчального закладу.
- Можна зосередитися на навчанні та уникнути зайвого спілкування з небажаними людьми.
- Можливість навчання у декількох навчальних закладах.
- Ізоляція студентів одне від одного(що є перевагою у рамках епідемій).
- Індивідуальний підхід.

Як можна помітити, є досить вагомими переваги цієї технології, але разом із ними є і ряд недоліків, які відокремлює, наприклад, О. Данильчук:

- Відсутність живого спілкування з одногрупниками й викладачами.
- Складність самоорганізації
- Проблема ідентифікації студента
- Необхідна сильна мотивація
- Втрата інтересу до навчання.

Але, незважаючи на недоліки, формат дистанційного навчання є могутньою технологією . Щоб підвищити ефективність нових інформаційних технологій у навчанні, слід сформувати таку систему, яка передбачає інше розуміння сутності навчання, ролі викладача і студентів у цьому процесі.

Як зазначає, Т. Костунець, дистанційне навчання змінює процес навчання, стає чинником підвищення якості людських ресурсів. Студентам не потрібно знаходитись поруч з викладачем, який

перестає бути основним джерелом інформації. Це дозволяє викладачеві бути координатором та керівником навчального процесу і приділити кожному студенту рівноцінну увагу. Навчання може проходити де і коли завгодно, студенти мають можливість доступу до освіти в будь-який час. Такий підхід до навчання дозволяє кожній людині навчатися протягом всього життя.

Сьогодні дистанційне навчання розглядається як нова педагогічна технологія або комплекс, що використовує у взаємодії всі відомі технології навчання, хоча і трансформує їх згідно нових умов навчання і вимагає певного переосмислення у рамках освітніх закладів.

Перехід на дистанційне навчання потребує правильної організації та особливого контролю. У зв'язку з цим, швидко набули актуальності такі питання: Які переваги дистанційної форми навчання? Чи вплинув перехід на дистанційне навчання на рівень здобуття знань? З якими труднощами довелось стикатися? Чи можна сказати, що дистанційне навчання є ефективною повною заміною очного навчання? Чи аудиторне навчання – це вчорашній день?

Для визначення проблем дистанційного навчання було організовано опитування студентів Вінницького національного технічного університету. У дослідженні взяли участь 46 студентів Вінницького Національного Університету. Результати наведено у таблицях 1-6.

Таблиця 1

Які на вашу думку, переваги дистанційної форми навчання?	Кількість відповідей у %
Переваг немає	6,5 %
Мобільність	78,3 %
Доступність	56,5 %
Зручність та безпечність	50 %
Економія часу	69,6 %
Більше можливостей для застосування нових технологій навчання	41,3 %
Підвищення мотивації навчатися	10,9 %
Все перераховане	2,2 %
Інше	10,9 %

Таблиця 2

Чи вплинув перехід на дистанційне навчання на рівень здобуття знань, на вашу думку?	Кількість відповідей у %
Кардинально змінилось на краще	23,9 %
Кардинально змінилось на гірше	19,6 %
В основному нічого не змінилось	50 %
Інше	6,5 %

Таблиця 3

З якими труднощами довелось стикатися?	Кількість відповідей у %
Зниження обсягу та якості комунікації викладача з студентом (під час занять)	21,7 %
Зниження обсягу та якості позааудиторної взаємодії викладача з студентами	21,7 %
Технічні перешкоди (низька якість зв'язку).	37 %
Інтелектуальне навантаження у віртуальній аудиторії видається більш виснажливим, ніж у реальній аудиторії	13 %
Технічні перешкоди (низька якість зв'язку).	21,7 %
Зниження мотивації навчатися	28,3 %
Викладачі застосовують різноманітні інформаційні педагогічні технології для активного та інтерактивного навчання, які є складними для студентів	2,2 %
Викладачі не застосовують різноманітні інформаційні педагогічні технології, а лише Google-Meet та PowerPoint-презентацію	19,6 %
Проблем не має	37 %
Інше	2,2 %

Таблиця 4

Чи вважаєте ви дистанційне навчання ефективною повною заміною очного навчання?	Кількість відповідей у %
Так	34,8 %
Ні	23,9 %
Частково	41,3 %

Таблиця 5

Аудиторне навчання – це вчорашній день?	Кількість відповідей у %
Так	46,7 %
Ні	53,3 %

Таблиця 6

Опишіть ваш ідеальний формат змішаного навчання (аудиторно-дистанційного)
Лекції онлайн, практика аудиторно залежно від професії, але в основному лекційні заняття бажано онлайн, практика стовідсотково аудиторно або на виробництві
Лекції - вдома, практики та лабораторні - в університеті.
Переважно дистанційне
Ідеальний формат - дистанційне навчання
Навіть не знаю, типаж, лекції - онлайн, практичні - в університеті, не поганий варіант був, хоча через те що в деяких курсах друга зміна, іноді це було не зручно.
Лекції дистанційно, практичні очно
Мені здається очним варто залишити лише формат консультаційного заняття та лабораторні роботи при умові, якщо для їх виконання потрібні якісь стенди з лабораторії. Практику та консультації можна проводити в онлайні. Ну і звичайно якщо хочеться отримати дійсно високий рівень знань та додаткову мотивацію вчитись, то екзамени теж мають бути очними.
Змішане навчання є невдалим вибором. Такий формат збирає найгірше з обох форм навчання. Варто використовувати лише виключно 1 (дистанційне або аудиторне) формат навчання. В іншому випадку це провокує велику кількість проблем (відвідування, студенти не знають де бути - вдома чи в гуртожитку)
Ну Я б хотів навчання дистанційно а лабораторні роботи в університеті щоб можна було робити руками і вчитись на помилках а не знати в голові но не на практиці
В загальному мене влаштовує формат, що застосовується зараз.
Всі заняття онлайн і тільки при окремих необхідностях робити очні консультації
Ідеальний формат навчання це аудиторний тому, що є безпосередній контакт студента та викладача. Змішаний формат не зовсім вдалий.

Висновки

Резюмуючи дані, отримані в ході опитування і узагальнення даних, можна зробити зазначити, що значне розширення інформаційного освітнього середовища, збільшення можливості комунікації студентів і педагогів з колегами інших ВНЗ, доступ до світових інформаційних ресурсів — усе це сприяє зростанню мотивації студентів до навчання, посиленню їх творчої самореалізації, оволодінню навичками роботи з телекомунікаціями, як необхідних умов життя в інформаційному суспільстві. Але все ж певні проблеми, такі як подолання психологічної ізольованості, проблема ефективного керування навчальною діяльністю студентів та ефективного зворотного зв'язку, проблема психологічної невідповідності студентів до самостійної роботи залишаються відкритими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Ахмад І.М. Навчання в дистанційній і змішаній формі студентів ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://interconf.fl.kpi.ua/node/1067>.
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>.
3. Газета «Студентський меридіан». URL: <https://meridian.kpnu.edu.ua/2020/09/14/dystantsiina-osvita-perevahy-i-nedoliky/> (дата звернення 15.10.2021)
4. Владимирська Є.Ю. Науково-методичне забезпечення якості дистанційного навчання у технічному університеті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Є.Ю. Владимирська. – К., 2006. – 21 с.
5. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К.: КПІ, 2000. – 12с.

Король Яна Олександрівна – студентка групи ІКН-21м, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: korol3854@gmail.com.

Климчук Анастасія Михайлівна – студентка групи ІКН-21м, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, email: anastasi.klimchuk@gmail.com.

Науковий керівник: Залюбівська Оксана Броніславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: o.zaliubivska@vntu.edu.ua.